

מ"ו ועורכת: סיגל בן-ארצי ■ עריכה: מיכל חביב ■ המערכת: זהבית 4 יבנה ■ טל. 03-6354484-03 פקס. 050-6812066
ג'ליון 390 ■ כה' חשוון תשס"ז-ב' כסלו תשס"ז ■ 23.11.2006-16.11.2006 ■ 6 עמודים ■ משוגר למנויים בלבד

שרת החינוך; מערכת החינוך סובלת מהיעדר תכנון וחשיבה לטווח ארוך

אותם, ציינה תמיר. מזכ"ל הסתדרות המורים, יוסי וסרמן, אמר בכנס, כי ארגוני המורים מוכנים לבצע גם דברים כואבים, שלא הסכימו להם בעבר, כדי שמערכת החינוך תשודרג ומעמד העוסקים בחינוך יהיה מכובד. הכלכלן, ד"ר דן בן דוד, הציג בכנס גישה הדומה לזו שהציגה ועדת דברת. לדבריו מקבלים התלמידים במערכת החינוך כ-13.5% יותר שעות לימוד מאשר התלמידים במדינות ה-OECD (ארגון המדינות המפותחות). למרות זאת, הישגי התלמידים הישראליים נמוכים מהישגי התלמידים במרבית המדינות המפותחות. (המשך בעמ' 2)

שרת החינוך הוסיפה, כי תנאי השכר הקשים והטענות המושמעות בציבור ובעיקר בתקשורת, על כך שמערכת החינוך אינה מתפקדת, גרמו לדמורליזציה בקרב המורים. "יש הרבה דברים יפים בשטח. חייבים להסתכל קדימה וליצור מערכת שעובדת עם תו איכות", אמרה שרת החינוך. תמיר הוסיפה, כי בכל המדינות המפותחות שורר כיום משבר חמור בתחום החינוך. הסיבה לכך היא הקושי העצום של מערכות החינוך להתמודד עם משבר הסמכות ועם מהפכת הידע. "תמיד יש אשליה שהפתרון יכול לבוא ברפורמה, אבל אני לא מכירה אף רפורמה בחינוך בעולם שהצליחה. לא צריך לחפש רפורמות גדולות, אלא לחפש מודלים שכבר עובדים ומצליחים במערכת ולהרחיב

שרת החינוך, יולי תמיר, סקרה במושב החינוך של כנס שדרות, בשבוע שעבר, את שלוש הבעיות המרכזיות שמהן סובלת, לדעתה, מערכת החינוך בישראל; היעדר תכנון וחשיבה לטווח ארוך, חבטות ציבוריות ומשבר עולמי בחינוך.

לטענת תמיר, לא תוכל מערכת החינוך לקבל דחיפה קדימה ללא השקעה מסיבית של משאבים. לדבריה, מערכת החינוך בישראל נראית חזקה, אבל למעשה היא הולכת ומידרדרת בשנים האחרונות. "בתקופה שבה נכנסתי לתפקידי הגיעה מערכת החינוך לתחתית. חסרות אלפי כיתות, ספריות ואולמות ספורט. המשאבים הכי בסיסיים הולכים ומתכרסמים", אמרה תמיר.

דו"ח מרכז טאוב; משה"ח משקיע מעט מדי בתקציב פיתוח

גדלה ההוצאה לחינוך היסודי מכ-7.9 מיליארד ש"ח בשנת 2000 ל-9 מיליארד ש"ח בשנת 2006. לעומת זאת ירדה ההוצאה לחינוך העל יסודי מ-10.7 מיליארד ש"ח בשנת 2000 ל-10.35 מיליארד ש"ח ב-2006. ההוצאה הממשלתית לתלמיד בחינוך היסודי עלתה ב-1.65% בין השנים 2005-2000. הדו"ח מוצא, כי למרות העלייה בהשקעה לתלמיד, ירד מספר שעות הלימוד בחינוך היסודי בשנים אלו ב-3.3%. הסבר אפשרי שמוצא הדו"ח לכך הוא אי-התייעלות של מערכת החינוך היסודי. לעומת זאת, בחינוך העל יסודי ירדה ההוצאה לתלמיד בשנים 2005-2000 ב-12.6% וחלה ירידה של 4.5% בשעות הלימוד. מחברי הדו"ח סבורים, כי ניתן להסביר את הפער בין הירידה התלולה בתקצוב לתלמיד לבין הירידה המתונה יחסית בשעות הלימוד, בכך שמערכת החינוך העל יסודית התייעלה. התייעלות זו מנעה ירידה תלולה הרבה יותר באיכות החינוך העל יסודי, בשל הקיצוץ בתקצוב לתלמיד.

נתון זה היא שכמיליארד ש"ח מתקציב משה"ח הוחזרו למשרד האוצר. במשה"ח מכחישים בתוקף נתון זה. לדברי חשב המשרד, מוטי מרוז, הנתון אינו נכון. מרוז גם טוען, כי התקציב שלא נוצל והוחזר למשרד האוצר בשנת 2005, עומד על 50 מיליון ש"ח בלבד. לטענת משה"ח הצגת הנתונים של הדו"ח מטעה, כיון שהם כוללים "עודפים מחויבים" – הוצאות תקציביות שאושרו ב-2005 אך לא נוצלו בשנה זו. הוצאות אלו הועברו אמנם לאוצר בסוף השנה, אך הוחזרו למשה"ח כעודפים בתקציב 2006. דו"ח מרכז טאוב צופה פערים בין התכנון ובין הביצוע גם ב-2006, כיוון שתקציב הממשלה אושר רק בחודש יוני האחרון. לטענת הדו"ח, גרם האיחור באישור לתת-ביצוע גדול בכל משרדי הממשלה.

הדו"ח גם סוקר את התפלגות ההוצאה לחינוך בין מרכיבי מערכת החינוך. ההתפלגות משקפת למעשה את סדר העדיפויות של משה"ח בחלוקת התקציב. על פי הדו"ח,

הרמה הנמוכה של ההשקעה בפיתוח מעוררת חשש להזנחת עתיד מערכת החינוך, כך טוען הדו"ח השנתי של מרכז טאוב. הדו"ח, הסוקר את פעילות משרדי הממשלה החברתיים, ייצא לאור בחודשים הקרובים. הפרק העוסק בהוצאות הממשלה לחינוך הועבר לקו לחינוך. על פי הדו"ח, כולל תקציב הפיתוח של משה"ח את ההוצאות הקשורות להתאמת התשתית הפיזית של מערכת החינוך לשנים הבאות, למשל ההוצאות לבניית בתי"ס, שיפוצם וצידום. תקציב הפיתוח של משה"ח קוצץ בשנים האחרונות בצורה תלולה; מ-1.2 מיליארד ש"ח לשנה במוצע, בשנים 2001-1998, ל-556 מיליון ש"ח, בשנים 2005-2004. הדו"ח מציינ, כי השנה (2006) חל אמנם גידול של 10% בתקציב הפיתוח של משה"ח, אך אין בו כדי להוות תשובה של ממש לצרכי מערכת החינוך. הדו"ח גם בחן את רמת הניצול של התקציב, או הביצוע לעומת התכנון, ומצא כי משה"ח לא ניצל ב-2005 כ-3.5% מתקציבו. משמעות

שרת החינוך; מערכת החינוך סובלת מהיעדר תכנון וחשיבה לטווח ארוך

(המשך מעמ' 1)

החינוך. לטענתו, הבג"ץ ולא משה"ח הוא הכתובת העיקרית של ההורים הבדואים למימוש זכויות ילדיהם במערכת החינוך. "לדעתי יודע הבג"ץ על הבדואים יותר ממה"ח. הורים, שאינם יודעים קרוא וכתוב הפכו לעורכי דין".

מנכ"ל קרן סקטא-רש"י, אלי אלאוף, אמר בכנס, כי המגזר השלישי (תורמים, קרנות ועמותות) חזק בעשייה החינוכית יותר מהמדינה. אלאוף התכוון בדבריו למעורבות ההולכת וגדלה של הקרנות והעמותות במימון וניהול פרויקטים במערכת החינוך, כמו מפעל ההזנה והתוכנית לשיקום החינוך בצפון. מנכ"ל סקרן סקטא-רש"י הדגיש, כי האחריות על כל העשייה במערכת החינוך, כולל זו של המגזר השלישי, היא של משה"ח. לדבריו, חזרה מערכת החינוך ליציבות בקדנציה הנוכחית, שמאפשרת דיונים לעומק וקבלת החלטות שניתן לעבוד איתן. "שרת החינוך, יולי תמיר, לא האמינה בעבר במגזר השלישי ואנחנו עזרנו לה לשנות את דעתה", סיכם אלאוף.

המגוון האדיר של האוכלוסיות בישראל, שמתוכן רבות כלל אינן מלמדות את תוכנית הליבה. "הרבה שרי חינוך נכנסו למאבק הזה ונכשלו בו", טענה תמיר. לדבריה, בעיית הליבה לא שייכת למערכת החינוך, אלא לחברה הישראלית כולה. שרת החינוך גם הביעה התנגדות חריפה להעברת סמכויות חינוכיות נרחבות נוספות לרשויות המקומיות. לדבריה הוכיח חוסר התפקוד של חלק מהרשויות המקומיות במלחמה בצפון, כי רשות חלשה תחליש גם את מערכת החינוך היישובית. לדעת שרת החינוך, צריך דווקא להחזיר ריכוזיות למערכת החינוך במקום לפזר אותה. ד"ר עוואד אבו פריח ממכללת ספיר, ייצג בדיון את המגזר הבדואי בדרום. לדבריו, עוסק משה"ח במגזר הבדואי בכיבי שריפות, ואין עדיין כל שיפור במערכת החינוך הבדואית בדרום. אבו פריח הוסיף, כי למרות שהמדינה מודעת כבר 50 שנה לריבוי הטבעי הגדול במגזר הבדואי, היא אינה עושה כל ניסיון להתאים אליו את מספר מוסדות

לטענת בן דוד, אחת הסיבות העיקריות להישגים הנמוכים היא, שאין תוכנית ליבה מחייבת לכל מערכת החינוך הישראלית. בן דוד מצא שבמדינות המפותחות מוקדשות 98.2% משעות הלימודים להוראת תוכנית הליבה, בעוד שבישראל מוקדשות לליבה רק 50% משעות הלימודים ושאר השעות – למגוון רחב מאוד של נושאים אחרים.

בן דוד הציג בכנס תוכנית לשינוי מבני של מערכת החינוך. בין עיקרי התוכנית; הקמת רשות לאומית שתקבע את האני מאמין של מערכת החינוך ותוכנית ליבה מחייבת, ביטול המחוזות במשה"ח, צמצום מערך הפיקוח במידה ניכרת, הקמת רשות מדידה והערכה שתחליף את מערך הפיקוח ותפעל כיחידה חוץ משרדית, הגדלת סמכויות מנהל ביה"ס וסמכויות מינהל החינוך הרשותי. שרת החינוך טענה בכנס, כי הצעתו של בן דוד מסוכנת למערכת החינוך. לדבריה, אי אפשר לדרוש תוכנית ליבה בישראל כמו במדינות אחרות בעולם. הסיבה לכך היא

הזמנה

הסתדרות המורים בישראל המזכירות הפדגוגית

שיווין הזדמנויות בחינוך, האמנם?

הסתדרות המורים רואה את עצמה כתנועת מחנכים. המזכירות הפדגוגית חרתה על דיגלה לקדם נושאים חינוכיים חברתיים במערכת החינוך שמשפיעים על פני החברה בישראל.

המזכירות הפדגוגית תתמקד השנה בבעיה של **אי מתן שוויון הזדמנויות בחינוך** - עובדה שמנציחה את הפערים החברתיים בישראל.

בשלב הראשון נתמקד בלמידה של הנושא בעזרת אנשי מחקר ובשלב השני ננסה לבחון תוכנית מעשית לשיפור המצב. **הנכם מוזמנים לקחת חלק בתהליך החשוב הזה ולבוא למפגש ראשון שיתקיים ביום רביעי י"ג בטבת ה-3/1/07 בין השעות 15:00-18:00 בבית הסתדרות המורים באולם 601, ברח' בן סרוק 8 תל-אביב.**

על סדר היום:

15:30-15:15	הרשמה וכיבוד קל
15:45-15:15	פתיחת המפגש: מר יוסי וסרמן - מזכ"ל נעמי ריפתין - יו"ר המזכירות הפדגוגית
15:45-17:00	הרצאה ודיון: אי שוויון בחינוך - ד"ר דפנה גולן - סוציולוגית, מרצה בפקולטה למשפטים באוניברסיטת ירושלים, עמדה בראש ועדה של משה"ח שעסקה בצמצום הפערים במערכת החינוך.
17:00-18:00	קטעי סרטים והרצאה: גלגולו של החריג בראי הקולנוע - הגב' רחל אסתרקין - מרצה לקולנוע ותסריטאית.

נא אשרו בספח זה השתתפותכם לפקס: 03-6922936 לידי ענת עד תאריך 15/12/06

טלפון נייד

טלפון בבית

מס' ת"ז

שם ומשפחה

טלפון לברורים: 050-5600324

הנכם מוזמנים לעניין אנשי חינוך נוספים להירשם לכנס

מישה"ח מודה שיש עומס יתר על מנהלי בתי"ס

עמדתו של המינהל הפדגוגי לגבי מעמד המנהל מופיעות בדו"ח שהכין מרכז המחקר של הכנסת

שכיום אין למנהלים מידה סבירה של אוטונומיה ניהולית. כך, למשל, מנהל אינו יכול לפטר מורה, גם כאשר הוא מגלה שתלונות ההורים והתלמידים עליו מוצדקות.

תלות ברשויות המקומיות

לדעת ראשי ארגוני המנהלים, גם התנהלותו של מנהל ביה"ס מול הרשות המקומית היא משוללת סמכות; למנהל יש תלות ברשות המקומית גם אם הוא אינו מועסק על ידה. הרשות המקומית עלולה לגרום לעיכוב בהעברת כספים לביה"ס. הרשות המקומית יכולה לכפות על מנהל לשתף את בית ספרו בפרויקטים יישוביים, בניגוד לשיקול דעתו. טענה נוספת שהעלו ראשי הארגונים היא, שהנחיות משה"ח מטילות על המנהלים אחריות מוחלטת למתרחש בביה"ס, אך לא נותנות לו כלים להתמודד עם קשיים. כך, למשל, מטיל משה"ח על המנהלים אחריות לגביית תשלומי ההורים, אבל לא נותן להם כלים להתמודד עם הורים המתחמקים מתשלום מסיבות שאינן כלכליות. ארגוני המנהלים גם טוענים, ששכר המנהלים אינו הולם את האחריות הגדולה המוטלת עליהם ואת שעות העבודה הנדרשות מהם. לדעתם, יש לקבוע משרת ניהול בעלת תקן שעות נפרד מתקן שעות ההוראה.

(המשך בעמ' 4)

הגדרה זו, המנהל הוא למעשה מורה, ומשרתו מורכבת משעות הוראה בתוספת שעות ניהול וגמול ניהול.

המינהל הפדגוגי מודה, כי הנחיות חוזרי המנכ"ל מגבילות את שיקול דעתו של המנהל, ומאלצות אותו לפעול באופן שאינו נותן מענה לבעיות שעימן הוא מתמודד.

עמדות דומות לארגונים יריבים

מחברי המסמך אספו ניירות עמדה בנושא מעמד המנהל מארבעה ארגוני מנהלים; התאגדות המנהלים בארגון המורים, הארגון הארצי של מנהלי חטיבות הביניים בהסתדרות המורים, הארגון הארצי של מנהלי בתי"ס היסודיים, והארגון העצמאי אומ"ץ חינוכי. למרות שמדובר בארגונים שונים, ולעתים יריבים, נמצאה ביניהם הסכמה לגבי הבעיות המרכזיות העומדות בפני המנהלים ומה צריך לעשות כדי לפתור אותן. ראשי ארגוני המנהלים קבעו, כי יש צורך להגדיר בבירור את תפקידי המנהל. כמו כן, יש לדעתם להגדיר למנהלים סדר קדימויות לביצוע התפקידים השונים. ראשי הארגונים גם תומכים בחקיקת "חוק ניהול", אשר יסדיר את תחומי אחריותו וסמכותו של המנהל. לדעת ראשי ארגון אומ"ץ חינוכי, יש גם צורך לעגן את תפקידי המנהלים בקוד אתי מחייב. עמדה נוספת שהציגו ארגוני המנהלים היא,

משה"ח לא גיבש עדיין מדיניות מקיפה וברורה בנושא מעמד מנהלי בתי"ס, כך קובע דו"ח בנושא "מעמד המנהל במערכת החינוך", שהוצג בשבוע שעבר בפני ועדת החינוך של הכנסת. הדו"ח טוען, כי תחומים שונים הנוגעים ישירות למעמדו של מנהל במערכת החינוך אינם מוסדרים כיום באופן מפורש – בחקיקה או בחוזרי מנכ"ל. הדו"ח מוסיף, כי משה"ח קבע אמנם נוהל למינוי מנהלים במוסדות חינוך המפרט את כישורי הסף הנדרשים מהם, אך נמנע מהגדרת סמכויותיו ותחומי אחריותו של המנהל. משה"ח גם אינו מציג סטנדרטים ברורים הקובעים כיצד יש לנהל את ביה"ס. מחברי הדו"ח מדגישים את הפער בין הצהרות משה"ח ובין מה שהוא עושה לקידום מעמד המנהל. במישור ההצהרתי, מכיר משה"ח בצורך לקבוע מדיניות בנושא המנהלים. כך, למשל, אמר סמנכ"ל משה"ח, ד"ר יצחק תומר, בהשתלמות לעובדי הוראה שהתקיימה בראשית החודש; "משה"ח רואה במנהלי בתי"ס את המפתח לקידום מערכת החינוך והחברה". גם שרת החינוך, יולי תמיר, אמרה לאחרונה לוועדת החינוך, כי תפקידו של המנהל הופך בשנים האחרונות למורכב יותר ויותר. השרה הוסיפה, שיש כיום למנהלים אחריות רבה יותר בתחום הניהול והפדגוגי. עם זאת, מסמך של משה"ח, שיצא לאור רק לאחרונה, מציין במפורש; "המשרד טרם ניסח בכתב מדיניות בנושא רצף התפתחות הקריירה של המנהלים, לרבות סטנדרט לניהול ביה"ס".

עמדת המינהל הפדגוגי

לבקשת עורכי הדו"ח, הכין המינהל הפדגוגי של משה"ח נייר עמדה הסוקר את הגורמים העיקריים המשפיעים כיום על עבודת המנהל. בין הגורמים; עומס יתר בשל מספר רב מאוד של מטלות יום-יומיות. המטלות הן; ניהול צוות, התערבות בתהליכי הוראה, פיתוח תרבות בית ספרית, קביעת מטרות התנהגותיות, ניהול מידע, ניהול כספי וכלכלי, אחריות כלפי הורים ותלמידים, אחריות כלפי רשויות החינוך והבעלויות, הצורך לעמוד בסטנדרטים הישגיים שקובע משה"ח ועוד. המינהל הפדגוגי מוסיף, כי אכן אין הגדרה ברורה של תפקידי המנהל במערכת החינוך. קיימת הגדרה פורמאלית למשרת מנהל, אך היא לא השתנתה מאז שנות ה-50. על פי

כל מה שרצית לדעת על מנהלי בתי"ס בישראל

דוקטורט, 47.3% – בעלי תואר שני, 39% בעלי תואר ראשון. ל-9.6% מהמנהלים אין אפילו תואר ראשון.
קידום מורים לניהול; נתוני הלמ"ס מצביעים על שיעור קידום נמוך של מורים לתפקידי ניהול ביסודיים ובחטיבות הביניים במגזר היהודי; בין השנים 1993 ו-2003 ירד שיעור המורים שקודמו לתפקידי ניהול בבתי"ס היסודיים ובחטיבות הביניים של המגזר היהודי בכ-40%. לעומת זאת, עלה שיעור המורים שקודמו לתפקידי ניהול בחטיבות העליונות ב-43%.
 בחינוך הערבי היסודי ירד, באותן שנים, שיעור המורים שקודמו לתפקידי ניהול ב-25%. בחטיבות הביניים הערביות עלה שיעור המורים שקודמו לניהול ב-150%. בחטיבות העליונות הערביות עלה שיעור המורים שקודמו לניהול ב-300%.

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ריכזה עבור מרכז המחקר של הכנסת נתונים סטטיסטיים על מנהלי בתי"ס בישראל. על פי הנתונים; בחינוך הרשמי ובחינוך המוכר שאינו רשמי יש 2,804 מנהלי בתי"ס; 1,985 מנהלים בחינוך היסודי ו-839 – בחינוך העל יסודי.
מגדר; 57.5% ממנהלי בתי"ס הן נשים – 66.4% בחינוך היסודי ו-35.9% בחינוך העל יסודי.
 68.2% מהמנהלים בחינוך היהודי הן נשים, בעוד שבחינוך הערבי שיעור הנשים המנהלות עומד על 21.2% בלבד.
גיל; 50.7% מהמנהלים הם בני חמישים ומעלה. רק 11.8% מהמנהלים בני 39 ומטה.
שעות העבודה; 78.8% מהמנהלים עובדים למעלה מ-31 שעות עבודה בשבוע.
השכלה; 4.3% מהמנהלים הם בעלי

■ מתחייבים לעשייה חברתית – בביה"ס הניסויי ויצ"ו הדסים באבן יהודה, מופעלת השנה תוכנית לעשייה חברתית בשם "הדסים ומעשים". במסגרת התוכנית יזמו המורים והתלמידים מגוון פעילויות למען הקהילה, שיתקיימו בביה"ס במשך כל השנה. כל תלמיד בשכבת ט', למשל, התחייב להתנדב השנה לפחות ל-60 שעות של עשייה חברתית. בין תחומי ההתנדבות; חניכת תלמידים מתקשים, פעילות לגברת המודעות לאיכות הסביבה, טיפול בילדים בעלי מוגבלויות, עבודה עם קשישים ועוד. תלמידי שכבת ח' התנדבו לפעול להעלאת המודעות הציבורית בארץ של מצוקת תושבי חבל דרפור שבסודן, שבו נרצחו לאחרונה 70 אלף תושבים על ידי השלטונות. תלמידי מגמת המוזיקה ייצאו להופיע בבתי חולים ובבתי אבות. ביה"ס גם הצטרף ליוזמה של הארגון היהודי הבינלאומי קול-דור, להפיכת חודש חשוון לחודש עשייה חברתית בישראל ובתפוצות. בסוף החודש שעבר אף השתתפה מועצת התלמידים של שכבת ט' בישיבה חגיגית בנושא זה של ועדת החינוך והוועדה לקליטה ועלייה של הכנסת.

■ התלמידים ינחו את מפגשי "קפה מדרש" – בתיכון רבין בגן יבנה, התקיימה בשנה שעברה תוכנית העשרה בשם קפה מדרש. במסגרת התוכנית לומדים ביחד תלמידים, מורים והורים, על עמדתם של מקורות יהודיים מכל הזמנים בנושא חברתי או ערכי, העומד על סדר היום הציבורי. עד כה הונחו המפגשים על ידי מורים,

אולם לאחרונה הוחלט ברשת אורט כי ההנחיה תועבר על ידי התלמידים. בתחילת החודש השתתפו 12 תלמידים מכיתות ט-י"ב בסמינר בן מספר ימים בנושא "שורשי ישראל", שהתקיים בגבעת אולגה. מטרת הסמינר הייתה להכשיר את התלמידים להנחות את מפגשי קפה מדרש בביה"ס. במסגרת הסמינר השתתפו התלמידים בהרצאות ובפעילויות לחיזוק כישורי ההנחיה. כמו כן למדו התלמידים בסמינר על פרשנויות שונות לפרשות השבוע. מביה"ס נמסר, כי בעקבות ההכשרה יהיו התלמידים שותפים מלאים לכתובת התוכניות למפגשי קפה מדרש.

■ שבוע הדמוקרטיה בביה"ס – בביה"ס מעלה הבשור שבנגב יוחד שבוע לעיסוק בנושא הדמוקרטיה, בעקבות יום הזיכרון לראש הממשלה, יצחק רבין. במהלך השבוע נערכו בכל שכבות הגיל דיונים בסוגיות שונות המאפיינות את החברה הדמוקרטית. שכבה ז' דנה בנושא קבלת החלטות בשלושה מעגלים – המעגל האישי, המעגל המשפחתי ומעגל המדינה. השכבה גם צפתה במסדר "שבעה ימים בנובמבר", שסקר את אירועי השבוע שבו נרצח רבין. בשכבות ח' ו-ט' התקיימו דיונים בנושא הדרך שבה יש להעריך אדם – האם על פי תכונותיו המוסריות או יכולותיו הלימודיות. בדיונים ניתן דגש לחוק כבוד האדם וחירותו והשלכותיו על התנהגותנו בחיי היום-יום. בשכבות י'-י"ב התקיימו דיונים על תרבות המחלוקת ועל משמעות ההכרעה הדמוקרטית. הדיון החל בתיאור המחלוקת שהייתה בתקופה העתיקה בין בית שמאי לבית הלל

והדרכים שבהן יושבה. בכל הדיונים ניתנה תשומת לב מיוחדת לזכויות האדם ולפגיעה בהן. שבוע הדמוקרטיה ננעל בטקס לזכרו של ראש הממשלה, יצחק רבין.

סקי

העלאת סף הקבלה ללימודי הוראה תשפר את מעמד המורה

העלאת סף הקבלה ללימודי הוראה תשפר את מעמד המורה, כך סברו 33% ממשתתפי סקר עמדות, שערכה המכללה האקדמית בית ברל בחודש שעבר. מטרת הסקר הייתה לבדוק מהם הגורמים העיקריים העשויים, לדעת הציבור, לשפר את מעמד המורה. בסקר השתתפו 500 גברים ונשים מגיל 18 ומעלה, שהיוו מדגם ארצי מייצג של האוכלוסייה היהודית הבוגרת בישראל. ממצאים נוספים של הסקר; 30% מהנשאלים סברו, כי משמעת נוקשה יותר במערכת החינוך תשפר את מעמד המורה. 20% ממשתתפי הסקר סברו, כי מתן שכר מדורג למורים על פי הצלחת תלמידיהם הוא הגורם העיקרי שיתרום לשיפור מעמד המורה. 9% מהנשאלים סברו, כי התשובה לשיפור מעמד המורה טמונה בהפרטת מערכת החינוך. הסקר מצא עוד, כי גברים מאמינים יותר מנשים שהחמרת תנאי הקבלה ללימודי הוראה תשפר את מעמד המורה (36% לעומת 29% בהתאמה). הנשים, לעומת זאת, מאמינות יותר במשמעת נוקשה בביה"ס (33% מהנשים לעומת 28% מהגברים).

משה"ח מודה שיש עומס יתר על מנהלי בתי"ס

(המשך מעמ' 3)

טענה נוספת היא שמנהל ביה"ס נדרש לדווח באופן בלתי פוסק על פעילותו, לעתים למספר גופים. בנוסף, חשים המנהלים כי אינם מקבלים גיבוי ממש"ח להחלטותיהם, גם כשאלו נקבעו בהתאם להנחיות חוזרי מנכ"ל. לעתים גם מקשה ההתנהלות האיטית של משה"ח על עמידת המנהלים ביעדים שהמשרד עצמו קבע. לדוגמה; תקן השעות המלא אינו מגיע לביה"ס עד לתחילת חודש יולי ולעתים עד לחודש ספטמבר, מה שמקשה על המנהל לתכנן את מערכת השעות.

צפוי שינוי בהכשרת המנהלים

הכשרת מנהלי בתי"ס נעשית כיום בתוכניות אקדמיות דו-שנתיות. תוכניות ההכשרה מתקיימות במכללות לחינוך ובאוניברסיטאות. משנת תשס"ה תעודת סיום של תוכנית כזו, או תואר שני במינהל חינוכי, הם תנאי סף להשתתפות במכרזי ניהול. תוכניות ההכשרה מתבססות על נושאי חובה, בעיקר מתחום מינהל החינוך, המועברים בכל מוסדות ההכשרה, ועל נושאים ייחודיים לכל מוסד. בתשס"ז לומדים בתוכניות

ההכשרה 779 עובדי הוראה. משה"ח נערך בימים אלה לפתיחת מסלול ייעודי חדש לתואר שני במנהיגות בית ספרית, שיחליף את תוכניות ההכשרה הקיימות. על פי כוונת משה"ח, יוכלו בעתיד לגשת למכרזי ניהול רק בוגרי המסלול החדש. ההכשרה במסלול זה תכלול גם נושאים ממדעי הניהול, בנוסף לנושאים מתחום מינהל החינוך הנלמדים כיום. מסלול ההכשרה יתקיים ב"מכון הישראלי למנהיגות בית ספרית", שאמור משה"ח להקים בשותפות עם קרן יד הנדיב וקרן IVN.

ועדת פרס החינוך ביקרה
בנתניה ובנס ציונה – ועדת פרס החינוך הארצי היישובי ביקרה בשבוע שעבר בערים המועמדות לפרס במחוז מרכז – נתניה ונס ציונה. בראש הוועדה עומדים; סמנכ"ל בכיר למינהל ומשאבי אנוש במשה"ח, גד אביקסיס, ומנהלת המינהל הפדגוגי, לאה רוזנברג. ועדת הפרס בוחנת את העמידה של הרשות המקומית המועמדת לפרס בשלושה תבחינים של עשייה חינוכית לפחות, מתוך רשימה שגובשה במשה"ח. בנתניה הציגה לוועדה ראש העיר, מרים פיירברג-איכר, עשייה חינוכית בתבחינים: ביצוע תוכנית עבור אוכלוסיות בעלות צרכים ייחודיים, כולל עולים ואוכלוסיות שאינן נכללות בחוק חינוך חובה; ביצוע תוכניות לצמצום פערים, מניעת נשירה ושיקום נוער בסיכון; פיתוח מנהיגות חינוכית והפעלת מסגרות תרבות ייחודיות. בין הפרויקטים החינוכיים שהוצגו לוועדה בנתניה; תוכניות של הרשות לצמצום הנשירה ממערכת החינוך (בנתניה שיעור נשירה מהנמוכים בארץ), מערכת עירונית לחינוך מוזיקלי – מהגיל הרך ועד חטיבות הביניים, פרויקט התנדבותי המפגיש תלמידים עם אומנים יוצרים תושבי העיר,

תוכנית אב לפיתוח הספורט והפנאי ועוד. הקריטריונים שאותם הציג לוועדה ראש עיריית נס ציונה, יוסי שבו: מעורבות אישית רבה של ראש העיר בנושאי חינוך ותרבות; ביצוע תוכניות עבור אוכלוסיות בעלות צרכים ייחודיים והפעלת מסגרות תרבות ייחודיות. בין הפרויקטים החינוכיים שהוצגו לוועדה בנס ציונה; פורום יישובי בנושא הגיל הרך, שדן בבעיות שמתעוררות בגני הילדים, ובונה תוכניות בהתאם לצורכי הגנים; קורסי מוכנות לכיתה א' לילדי גן שאותרו כבעלי קשיים; תוכניות התערבות ותוכניות טיפוליות לתלמידים בחטיבות הגיל השונות; שילוב של תלמידים מהחינוך המיוחד בבתי"ס הרגילים ועוד.

פרסים על מפעלים חינוכיים בנושא השואה – ביה"ס המרכזי להוראת השואה ביד ושם, העניק בשבוע שעבר פרסים למפעלים חינוכיים בנושא השואה בשנת תשס"ו. בפרס לאיש חינוך מצטיין בהוראת השואה זכתה מרשה גורן, מורה לאנגלית בביה"ס היסודי עין גנים בפתח תקווה. גורן מלמדת את תלמידי ביה"ס על השואה באמצעות

הצגת הסיפור האישי של אמה, סוניה פרנקל, שהייתה ניצולת מחנות הריכוז מיידאנק ואשוויץ. המורה הקימה אתר אינטרנט, המציג באנגלית את סיפורה של האם. באתר מערכי שיעורים, שבעזרתם לומדים תלמידי כיתות ו' על השואה בכלל ועל קורותיה של פרנקל בפרט. התלמידים גם מקיימים באמצעות האתר רב שיח עם תלמידים מ-32 בתי"ס נוספים ברחבי העולם. בפרס על מפעל חינוכי זכה ביה"ס היסודי מבואות בבאר טוביה. בביה"ס הוקם מוזיאון ומרכז למידה בנושא השואה, ששמו "בשביל הזיכרון". תלמידי כיתות ו' משמשים כמדריכים במוזיאון לתלמידים הצעירים יותר ולמבוגרים המבקרים במוזיאון.

בפרס על תוכנית חינוכית זכתה חטיבת הביניים מנור כברי, בקיבוץ אילון. בביה"ס מופעלת תוכנית בין-תחומית להוראת השואה.

בפרס לספר לילדים ולנוער, זכה הספר "המזודה של חנה" מאת קארן לוין. בטקס הוענקו גם פרסים לתלמידים על עבודות גמר שכתבו בנושא השואה. כתובת אתר השואה של ביה"ס עין גנים; www.globaldreamers.org/holocaust

תוכניות העשרה, למידה וחקר

הארה - החברה המובילה לחוגים בבתי"ס; אלקטרוניקה, מדע ויצירה, סיפורטרון, קסמים, שחמט ועוד, טל'; 09-7601433

איטק - סביבות התנסות, חקר ולמידה להוראת המדעים והטכנולוגיה, טל'; 052-2461563

אופק רחב - סדנאות מדע ייחודיות, "מופע פעלולי מדע" - מפגש חווייתי ומרתק, טל'; 052-5104705

עולם אחר - פיתוח והפקה של תוכניות ואירועים בתחומי החוויה והידע, טל'; 04-6620606

העמותה לקידום החינוך המדעי בגליל - כ"פ, מדע ואיכות הסביבה בגליל, מעבדות מתקדמות, עבודות חקר ופרויקטים, הכנה וליווי ביוטופים, טל'; 04-6953500

קמפוס טבע אוניברסיטת ת"א - ימי סיורים בגן הזיאלוגי וימי מדע, טל'; 03-6405148

אטרקציות נוספות במדריך דפי חינוך שבאתר קו לחינוך
www.kav-lahinuch.co.il

מחנכת בע"מ, מאת ליאורה נוטוב – "חמש עשרה שנות עבודה מרתקות בחינוך והוראה הביאו לכתיבת ספר זה", כך מציגה ליאורה נוטוב לקורא את המניע לכתיבת ספרה "מחנכת בע"מ". הספר הינו מדריך שימושי למורה ולמחנך, המלווה את הקורא מרגע קבלת ניהול הכיתה ועד לטקס הפרידה, בסוף כיתה י"ב. בספר יש התייחסות להיבטים שונים של ניהול הכיתה; שעות חינוך, טיול שנתי, מפגשים עם הורים, ניהול יומי שוטף, ומעל הכל – הקשר עם התלמידים. בספר משולבים גם סיפורים אישיים המבליטים את מורכבות מקצוע ההוראה. כמעט בכל הסיפורים בוחנת הכותבת סיטואציה בהיותה תלמידה וסיטואציה דומה בהיותה מורה. המחיר; 60 ש"ח באמצעות המחברת בדוא"ל; Iorano@bezeqint.net או בטל'; 050-6915182.

קריאות ושריקות, מאת פרופ' חמוטל בר יוסף – קריאות ושריקות הוא חלק מאתר של פרופ' חמוטל בר יוסף, משוררת ומרצה לספרות, המאגד מסות ומאמרים לכל המתעניין בספרות. בין היתר ניתן למצוא שם מאמרים של בר יוסף שכותרתם; "תפקיד הספרות הישראלית כיום", "האם השירה הישראלית היא שירה יהודית" וגם נושאים כמו "קדושת הארץ בשירה הישראלית" או "סימבוליזם בשירה המודרנית". הכתובת; <http://www.bgu.ac.il/~baryosef>

■ **סיור בכיר** – חברי הסגל הבכיר של משה"ח סיירו בשבוע שעבר במוסדות חינוך ייחודיים במגזר הלא יהודי בצפון. הסיור התקיים במסגרת השתלמות במכון מנדל בנושא "פיתוח מנהיגות חינוכית". מהמחוז נמסר, כי הסיור כלל את ביה"ס היסודי וחטיבת הביניים בכפר מנדא, את התיכון בריינה ואת בי"ס ריאח אבו אלעסל בנצרת. האורחים גם נפגשו עם ראש מועצת כפר מנדא, איברהים עבדל חאלים, ועם המפקח על החינוך המוכר שאינו רשמי בצפון, ד"ר האני פארג'. בין משתתפי הסיור; מנהל סגל בכיר והדרכה במשה"ח, דוד חורש, והמפקחת הארצית על זכויות הילד, טובה בן ארי.

■ **מרשם למצוינות** – מנהל בי"ס אלמוטראן בנצרת, הכומר אמיל שופאני, היה אחד מהדוברים המרכזיים בכנס המצוינות בחינוך, שהתקיים לאחרונה באוניברסיטת תל אביב. בבי"ס אלמוטראן נמצא בתשס"ו שיעור הצטיינות מהגבוהים בארץ בבחינות הבגרות. שופאני סיפר בכנס, כי כשהחל בתפקידו, לפני כ-30 שנה, לא היה בוגר אחד של ביה"ס זכאי לבגרות. בביה"ס לומדים השנה כ-1,300 תלמידים נוצרים ומוסלמים. שופאני הוסיף, כי המרשם למצוינות בביה"ס הוא מנהל שאוהב את המורים ואת התלמידים ונותן להם יחס אישי וכבוד; "בי"ס שהוא מקום של אהבה פותח לתלמידים את הלב ואת הראש". לטענתו, אין צורך בתוכניות מיוחדות כדי לטפח מצוינות בקרב התלמידים. ניתן לעשות זאת גם במסגרת תוכניות הלימודים הרגילות של משה"ח, שצריך רק להוסיף להן "שיניים". כשלומדים, למשל, על הדמוקרטיה, יש, לדבריו, לתת לתלמידים את האתגר להתמודד עם נושאים קשים, כמו הקונפליקטים הפוליטיים במזרח התיכון.

■ **כנס חמ"ד** – כ-110 מנהלי בתי"ס בחינוך הממלכתי-דתי בצפון, השתתפו בשבוע שעבר בכנס בנושא מנהיגות. הכנס התקיים במרכז פסג"ה בבית שאן. בכנס הציג מחמ"ד המחוז, חיים גבאי, את היעדים החינוכיים של החינוך הממלכתי-דתי לשנת תשס"ז, המתמקדים בשיקום מערכת החינוך בעקבות המלחמה. במהלך הכנס גם חולקו פרסים לבתי"ס הזוכים בתחרות לכתבינת סיפורים, שהתקיימה לציון יובל לחינוך הממלכתי-דתי. הזוכים הם; ביה"ס היסודי נועם בצפת, ביה"ס היסודי יד אליהו בטבריה ובי"ס חב"ד באביטל. באירוע האזינו

המשתתפים להרצאה של הרב איתן צוקר בנושא "אחריות חינוכית מהי", וצפו בהצגה "אין דבר כזה ילד רע".

מחוז חיפה

■ **מכתב למצטיינים** – משה"ח הודיע לאחרונה לעיריית חיפה, כי 328 בוגרי י"ב, סיימו אשתקד את בחינות הבגרות בהצטיינות יתרה. מדובר בלמעלה מ-10% מקרב 3,004 בוגרי י"ב בתשס"ו. ראש עיריית חיפה יונה יהב, שלח מכתב לבתי"ס התיכוניים בחיפה, שבו הוא מברך את ההנהלות, המורים והתלמידים על ההישג. בנוסף לברכות גם מציין יהב במכתב, כי מערכת החינוך בחיפה הציבה השנה בראש סדר העדיפות את צמצום ההנשרה מהתיכוניים עד לאפס, במקביל לטיפוח המצוינות.

■ **בגרות בחינוך המיוחד** – "מחוז חיפה היה המחוז הראשון שהחל להגיש את תלמידי החינוך המיוחד לבחינות בגרות", כך אמרה רכזת הפיקוח על החינוך המיוחד במחוז, ד"ר מלכה מולכו, למנהל מחוז חיפה אהרן זבידה. הדברים נאמרו במהלך סיור שערך מנהל המחוז בשני בתי"ס על אזוריים לחינוך מיוחד בחיפה, בשבוע שעבר. מולכו הוסיפה, כי השנה יוגשו 25 תלמידי חינוך מיוחד מהמחוז לבחינות בגרות ברמות של החל מיחידת לימוד אחת ועד לחמש יחידות. הסיור נפתח בביה"ס הממלכתי-דתי לחינוך מיוחד אבן גבירול. בביה"ס, שעבר לאחרונה למשכן חדש בשכונת שפרינצק, לומדים 75 תלמידים ממחוזות חיפה והצפון. צוות ביה"ס הציג בפני מנהל המחוז תוכנית עבודה, שבמרכזה הנושא "הכנה לחיים" של התלמידים. התוכנית כוללת גם הכנה למבחני בגרות. לאורחים נמסר, כי ממוצע הציונים של התלמידים שניגשו אשתקד לבגרות היה מעל לציפיות. בהמשך היום ביקר מנהל המחוז בבי"ס אופקים בחיפה, המתמחה באוכלוסייה עם נכויות פיזיות קשות. בביה"ס מתנהל בימים אלה תהליך של איתור תלמידים המסוגלים להיבחן בבגרות. קבוצה בת 7 תלמידים כבר החלה ללמוד לקראת בחינת הבגרות בספרות.

מחוז תל אביב

■ **מיני משרד חינוך** – מנכ"ל משה"ח, שמואל אבואב, ערך לאחרונה ביקור עבודה ברמת גן. אבואב נפגש עם ראש העיר, צבי בר, ועם מנהל אגף החינוך, משה בודאגה

וצוותו. מעיריית רמת גן נמסר, כי מנכ"ל משה"ח שיבח את ההישגים הלימודיים הגבוהים של תלמידי רמת גן. אבואב גם שיבח את העירייה על פעילותה לקידום החינוך, ואמר כי היא מתנהלת כ-"מיני משרד חינוך". בהמשך היום נפגש מנכ"ל משה"ח, באשכול הפיס אוהל שם, עם צוותי חינוך ממחוז תל אביב, ועם מנהלת המחוז, אורלי פרומן.

■ **יקיר העיר** – מנכ"ל קרן סקטא-רשי, אלי אלאלוף, קיבל בסוף החודש שעבר את אות "יקיר העיר" בת ים. אלאלוף היה אחד משלושה תורמים, שאינם תושבי בת ים, שזכו באות בנוסף לשמונה תושבי העיר. אות יקיר בת ים הוענק במהלך טקס לציון 80 לעיר. קרן סקט"א-רשי מתקצבת בשנתיים האחרונות במיליוני שקלים את מחצית עלותה של התוכנית העירונית לרפורמה בחינוך, "בת ים לחינוך אישי".

מחוז דרום

■ **זכאות לבגרות** – עיריית אשדוד העלתה בשבוע שעבר לאתר האינטרנט שלה את שיעורי ההצלחה הבית ספריים בבגרות לשנת תשס"ו. העירייה מציגה באתר את נתוני הזכאות בתשס"ו בהשוואה לנתונים בתשס"ה.

בראש טבלת הזכאות באשדוד עומדת האולפנא הדתית-מדעית לבנות. 100% מבוגרות האולפנא נמצאו זכאיות לבגרות אשתקד, לעומת 96% בתשס"ה. נתוני הזכאות הבית ספריים הנוספים בהשוואה לנתוני תשס"ה; במקיף ג' נמצאו 91% מהבוגרים זכאים לבגרות לעומת 76% בתשס"ה. במקיף ה' 86% לעומת 95%, במקיף ז' – 87% לעומת 81%, במקיף ח' – 83% לעומת 84%, במקיף ו' – 72% לעומת 69%, במקיף ב' – 73% לעומת 69%, בתיכון נווה הרצוג – 70% לעומת 52%, במקיף א' – 61% לעומת 58%, ובמקיף ד' – 56% זכאים לבגרות בתשס"ו לעומת 51% בתשס"ה.

עיריית אשדוד מדגישה, כי הנתונים לתשס"ו אינם סופיים מכיוון שעדיין לא התקבלו תוצאות הערעורים שהגישו התלמידים על תוצאות הבחינות. הנתונים הסופיים יתפרסמו רק בחודש מאי. לעומת זאת, בנתוני תשס"ה כבר נלקחו בחשבון תוצאות הערעורים. למרות הסתייגויות אלו, מציין מינהל החינוך באשדוד, כי כבר ניתן לראות מגמה של שיפור בהישגים בבגרות בתשס"ו במרבית בתי"ס.